

KATOLIKUS NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ

Irányelvek pszichológiai szakemberek igénybevételéhez
papjelöltek felvételénél és képzése folyamán

A holnap papjainak teljes érettsége érdekében

I. AZ EGYHÁZ ÉS A HIVATÁS MEGÍTÉLÉSE

1. „Minden keresztény hivatás Istentől való, Isten ajándéka. De soha nem kívülről, az Egyháztól függetlenül, hanem mindig benne és általa adatik, az Egyház pedig [...] a legszentebb Szentháromság misztériumának ragyogó és élő tükörképe.”¹

A „hivatásokat ébresztő és nevelő”² Egyháznak feladata, hogy megvizsgálja a papi szolgálatra jelentkezők hivatását és alkalmasságát. „A Szentlélek belső indításáról ugyanis a püspöknek el kell döntenie, hogy hiteles meghívás-e vagy sem.”³

Az Egyházat kettős cél vezeti, amikor erről a hivatástisztázásról és a szolgálatra való teljes körű felkészítéstől gondoskodik: saját küldetésének érdekét, valamint a papjelöltek érdekét kívánja szolgálni. Mint minden keresztény hivatáshoz, a papi hivatáshoz is lényegileg hozzátartozik – a krisztológiai dimenzióval szoros egységben – az egyházi dimenzió: „[E meghívás] nemcsak az *Egyházból* és annak közvetítésével születik, nem is csak az *Egyházban* ismerhető fel és valósul meg, hanem – alapvetően Istennek szolgálva – szükségszerűen az *Egyháznak* nyújtott szolgálattá is válik. A keresztény hivatás minden formája olyan ajándék, mely az Egyház épülésére és Isten országának a világban történő növekedésére van rendelve.”⁴

¹ II. JÁNOS PÁL: *Pastores dabo vobis* szinódus utáni apostoli buzdítás (1992. március 25.), 35/b–c, AAS 84 (1992) 714. [Magyarul a teljes dokumentum: *II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005, I. kötet. Enciklikák, apostoli buzdítások, apostoli levelek*, szerk. Diós István, Szent István Társulat, Budapest, 2005, 877–970.]

² Uo. 35/d, AAS 84 (1992) 715.

³ Uo. 65/d, AAS 84 (1992) 771.

⁴ Uo. 35/e, AAS 84 (1992) 715.

Katolikus Nevelési Kongregáció

Az Egyház java és a papjelölt érdeke tehát nem állnak szemben egymással, hanem egyazon cél felé tartanak. A papképzés felelőseinek a feladata, hogy összhangot teremtsenek közöttük, kölcsönös egymásra hatásukban mindkettőre egyszerre legyenek figyelemmel. Ez lényegi vonása annak a felelősségteljes szolgálatnak, amelyet az Egyháznak és az embereknek nyújtanak.⁵

2. A Krisztushoz, a jegyeshez, a jó pásztorhoz való hasonulásként felfogott és megélt papi szolgálat olyan adottságokat, valamint emberi és pszichikai, kiváltképp érzelmi egyensúly által támogatott erkölcsi és teológiai erényeket igényel, amelyek ily módon lehetővé teszik, hogy valaki nőtlen életet élve kellőképpen alkalmas legyen valóban szabad önátadásra a hívőkkel való kapcsolatában.⁶

Amikor a *Pastores dabo vobis* szinódus utáni buzdítás a papképzés különféle – emberi, spirituális, értelmi, lelkipásztori – dimenzióiról tárgyal, mielőtt rátérne a spirituális dimenzióra, „a papnevelés egyik legfontosabb tényezőjére”,⁷ hangsúlyozza, hogy az egész képzés alapja az emberi dimenzió. Egész sor olyan emberi erényt és emberekkel való érintkezési képességet sorol fel, melyekre szükség van egy papnak ahhoz, hogy személyisége „hidat s ne akadályt jelentsen mások számára a Jézus Krisztussal, az ember megváltójával való találkozásban”.⁸ Ezek közé tartozik a személyiség általános kiegyensúlyozottsága és a lelkipásztori felelősséggel járó terhek hordozására való képesség, az emberi lélek alapos ismerete, valamint az igazságosság és megbízhatóság iránti érzék.⁹

E tulajdonságok némelyike megkülönböztetett figyelmet érdemel: saját férfi identitásának pozitív és stabil felfogása, valamint az a képesség, hogy érett módon tartson kapcsolatot más személyekkel és csoportokkal; a hovatartozás biztos tudata, ami a papsággal való jövőbeli közösség és a püspök szolgálatával

⁵ Vö. uo., 66–67., AAS 84 (1992) 772–775.

⁶ E feltételek igen részletes leírását találjuk: *Pastores dabo vobis*, 43–44., AAS 84 (1992) 731–736; vö. CIC 1029. és 1041.1. kán.

⁷ A spirituális dimenzió „minden pap számára [...] azt a középpontot jelenti, amely egységbe fogja és éltezi egész papi életét és mindazt, amiért a papi hivatást választotta”: *Pastores dabo vobis*, 45/c, AAS 84 (1992) 737.

⁸ *Pastores dabo vobis*, 43., AAS 84 (1992) 731–733.

⁹ Vö. uo.; valamint vö. II. Vatikáni Zsinat: *Optatam totius* határozat a papképzésről (1965. október 28.), 11., AAS 58 (1966) 720–721; *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életről (1965. december 7.), 3., AAS 58 (1966) 993–995; KATOLIKUS NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ: *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* [A papnevelés általános szabályzata] (1985. március 19.), 51.

való felelős együttműködés alapja;¹⁰ a magas eszmények iránti lelkesedés szabadsága és következetesség azok mindennapi megvalósításában; bátorság, hogy döntéseket hozzon, s azokhoz hűséges maradjon; önmagának, képességeinek és korlátainak ismerete, mely az Isten előtti pozitív énképben egységbe rendeződik; képesség a pozitív irányba történő változásra; a szépség mint „az igazság ragyogása” iránti érzék, és képesség annak értékelésére; bizalom, mely a többi ember iránti megbecsülésből fakad, s mások el- és befogadásához vezet; a papjelölt képessége, hogy a keresztény felfogás szerint integrálja saját szexualitását, a nőtlenség kötelezettségének figyelembevételével is.¹¹

A jövődöbéli pap képzése során, aki mint Isten és az Egyház embere arra hivatott, hogy építse az egyházi közösséget, ezeket a belső készségeket ki kell alakítani. A pap, szerelmesen az Örökkévalóba, az ember hiteles és integrális értékelésére törekszik, és szeretné egyre mélyebben megélni saját érzelmi életének gazdagságát a szentháromságos Isten és az emberek, különösképpen a szenvedők iránti odaadásban.

Nyilvánvalóan olyan célkitűzésekről van szó, amelyeket csak akkor lehet elérni, ha a jelölt folytonos összhangban van a benne működő kegyelemmel, s ha végigjárja a képzés szakaszokra osztott, hosszú és nem mindig egyenes vonalú útját.¹²

¹⁰ Vö. *Pastores dabo vobis*, 17., AAS 84 (1992) 682–684.

¹¹ VI. Pál a *Sacerdotalis calibatus* kezdetű enciklikájának (1967. június 24.) 63–64. pontjaiban kifejezetten tárgyal a papjelöltnek erről a szükséges képességéről, AAS 59 (1967) 682–683. A 64. pont végén pedig kijelenti: „Egy ilyesfajta élet, mint a nőtlen papé, amely minden belső és külső dimenzióját átjáró teljes elkötelezettséget kíván, kizárja tehát, hogy elégtelen pszichofizikai és erkölcsi egyensúllyal rendelkező személyek válasszák, s azt sem szabad elvárni, hogy a kegyelem majd pótolja, ami a természetből hiányzik.” Vö. *Pastores dabo vobis*, 44., AAS 84 (1992) 733–736.

¹² Az ember kibontakozásának folyamatában különleges fontosságú az érzelmi érettség, ami a személyiségfejlődésnek manapság a korábbinál nagyobb figyelmet igénylő területe. „Az ember akkor növekszik az érzelmi érettségben, amikor szívében Istenhez ragaszkodik. Krisztusnak olyan papokra van szüksége, akik érettek, férfiasak, képesek megélni a hiteles lelki atyaságot. Ehhez pedig szükség van arra, hogy őszinték legyenek önmagukhoz, nyitottak a lelkipapjukhoz és bízzanak Isten irgalmasságában” – XVI. BENEDEK: *Discorso ai sacerdoti e ai religiosi nella Cattedrale di Varsavia* [Beszéd a papokhoz és a szerzetesekhez a varsói székesegyházban] (2006. május 25.), *L'Osservatore Romano* (2006. május 26–27.), 7. Vö. EGYHÁZI HIVATÁSOK PÁPAI MŰVE: *Új hivatásokat egy új Európa számára. A „Papi és szerzetesi hivatások Európában” című Kongresszus (Róma, 1997. május 5–10.) záródokumentuma*, szerk. Katolikus Nevelési Kongregáció – Keleti Egyházak Kongregációja – Megszentelt Élet Intézményeinek és Apostoli Élet

Katolikus Nevelési Kongregáció

Annak tudatában, hogy a papi hivatásban az emberi és spirituális folyamatok csodálatosan és szükségszerűen egybefonódnak, a papjelöltnek csak hasznára válhat hivatásának alapos és felelősségteljes mérlegelése, amelynek az a célja, hogy mindenki esetében megtalálják a képzés személyre szabott útját, illetve hogy segítsen fokozatosan felülemelkedni a spirituális és emberi szinten mutatkozó hiányosságokon. Az Egyháznak kötelessége, hogy segítséget nyújtson a papjelölteknek az emberi és erkölcsi dimenziók hatékony integrálásában, mégpedig a spirituális dimenzió fényében, amely felé azok megnyílnak, s amelyen belül kiegészítik egymást.¹³

II. A PAPIKÉPZÉST VÉGZŐ SZEMÉLYEK FELKÉSZÍTÉSE

3. Mindenkinek, aki a papi képzésben tevékenykedik, alaposan kell ismernie az emberi személyt, a személyiségfejlődés ritmusát, a személy pozitív és gyenge oldalait, valamint annak módját, ahogyan Istennel való kapcsolatát megéli. Ezért kívánatos, hogy a püspökök a papi hivatás pedagógiájának terén megbízható tapasztalatszerzési lehetőségeket, programokat és intézményeket felkínálva gondoskodjanak a papnevelők kellő felkészítéséről, követve a Katolikus Nevelési Kongregáció korábban kiadott útmutatásait.¹⁴

A papnevelőknek megfelelő felkészültséggel kell rendelkezniük a hivatások megítélésében, ami lehetővé teszi, hogy – az Egyház papi hivatásra vonatkozó tanításának teljes tiszteletben tartásával – ésszerűen biztos döntést hozzanak valakinek a szemináriumba vagy szerzetespapok esetén a tanulmányi házba való felvételéről, vagy alkalmatlansági okok miatt az elküldéséről, továbbá pedig, hogy kísérni tudják a papságra készülők az erkölcsi és teológiai erényeknek a megszerzésében, amelyek szükségesek életük teljes odaadásként való következetes és belsőleg szabad megélésében „a kommunió-egyház szolgálatában”.¹⁵

Társaságainak Kongregációja, (1998. január 6.), 37. pont [az olasz nyelvű kiadásban: 111–120.; a magyarban (Magyar Katolikus Hivatásgondozó Intézet, Budapest, 1999) 81–86.].

¹³ Vö. *Pastores dabo vobis*, 45/a, AAS 84 (1992) 736.

¹⁴ Vö. KATOLIKUS NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ: *Directive sulla preparazione degli educatori nei Seminari* [Irányelvek a szemináriumban ténykedő papnevelők felkészítéséhez] (1993. november 4.), 36. és 57–59.; vö. elsősorban *Optatam totius*, 5., AAS 58 (1966) 716–717.

¹⁵ *Pastores dabo vobis*, 16/e, AAS 84 (1992) 682.

4. A Katolikus Nevelési Kongregációnak a *Nevelési szempontok a papi nőtlenségre való képzéshez* című dokumentuma elismeri: „A hivatások elbírálása terén gyakoriak a tévedések, és nagyon sok pszichikai, többé-kevésbé patológikus rendellenesség csak a papszentelés után mutatkozik meg. Ha ezeket időben felismernék, számos tragédia megelőzhető lenne.”¹⁶

Szükséges tehát hogy minden papnevelőnek kellő pszichológiai érzékenysége és felkészültsége legyen,¹⁷ képes legyen, amennyire lehetséges, felismerni a papjelölt tényleges motivációit, meglátni az emberi és keresztény érettség integrálásának akadályait és észrevenni az esetleges pszichopatológikus eseteket. Gondosan és nagy körültekintéssel kell mérlegre tennie a jelölt élettörténetét. De a jelölt múltja önmagában nem lehet döntő, sem elégséges kritérium a felvételéhez vagy a képzés során történő elbocsátásához. A papnevelőnek meg kell tudnia ítélni egyfelől a személyt annak teljességében és fejlődésének folyamatában (látva erős és gyenge oldalait), másfelől azt, hogy a jelölt milyen mértékben ismeri saját problémáit, továbbá képességét saját magatartásának felelős és szabad kontrollálására.

Ennek érdekében minden papnevelőnek fel kell készülnie az emberi személynek és a felszentelt szolgálatra irányuló képzés követelményeinek lehető legmélyebb megismerésére, kimondottan ilyen témájú kurzusokon való részvétellel is. E célból nagyon hasznosak lehetnek a pszichológiai tudományok szakembereivel az e témakörhöz kapcsolódó sajátos kérdésekről szóló találkozók és megbeszélések.

III. A PSZICHOLÓGIA HOZZÁJÁRULÁSA A HIVATÁS TISZTÁZÁSÁHOZ ÉS A KÉPZÉSHEZ

5. A papi hivatás mint Isten különleges adománya és annak tisztázása nem tartozik a pszichológia szoros értelemben vett illetékességi körébe. Ugyanakkor a jelölt pszichikai állapotának biztonságosabb megállapítására, annak felmérésére, hogy megvannak-e az emberi képességei az isteni hívásra adandó válaszra, valamint további segítségként a jelölt emberi fejlődéséhez, bizonyos esetekben hasznos lehet pszichológiai tudományokban jártas személyekhez fordulni. Ők nemcsak azáltal segíthetik a képzést végzőket, hogy diagnózist állítanak fel és pszichikai zavarok esetén terápiát javasolnak, hanem hozzájárulhatnak a papi szolgálat által

¹⁶ KATOLIKUS NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ: *Orientamenti educativi per la formazione al celibato sacerdotale* [Nevelési szempontok a papi nőtlenségre való képzéshez] (1974. április 11.), 38.

¹⁷ Vö. *Pastores dabo vobis*, 66lc, AAS 84 (1992) 773.; *Direttive sulla preparazione degli educatori nei Seminari*, 57–59.

megkívánt emberi és kapcsolattartási képességek¹⁸ kibontakozásának erősítéséhez is. Hasznos tanácsokat adhatnak arra vonatkozóan, milyen lépéseket érdemes megtenni, hogy a jelölt szabadabb döntést hozhasson hivatásáról.

A papképzésnek is számolnia kell az emberi szívben gyökerező egyensúlyvesztés sokrétű megnyilvánulásával,¹⁹ amely különösképpen megmutatkozik az önátadásnak a jelölt által tudatosan elért szándékozott eszménye és a saját konkrét élete közötti ellentmondásokban, továbbá azokban a nehézségekben, amelyek együtt járnak az emberi és társas erények fokozatos kibontakozásával. A lelkivezető és a gyóntató segítsége alapvető és elengedhetetlen ahhoz, hogy a papjelölt Isten kegyelmével leküzdhesse ezeket a nehézségeket. Bizonyos esetekben az emberi és kapcsolattartási képességeknek a kibontakozását akadályozhatják múltban kapott, még be nem gyógyult, különösen fájó sebek.

Azok ugyanis, akik manapság szemináriumba való felvételüket kérik, többé-kevésbé erőteljesen tükrözik azt a zavaros gondolkodásmódot, amelynek hátterében a fogyasztásközpontúság, a családi és társadalmi kapcsolatokban való ingatagság, az erkölcsi relativizmus, a szexualitás téves felfogásai, csak időleges döntések meghozatala és az értékeknek főleg a tömegkommunikációs eszközök általi szisztematikus rombolása állnak.

Akadnak papjelöltek, akik olyan különleges – emberi, családi, foglalkozásbeli, értelmi vagy érzelmi – tapasztalatok részesei voltak, amelyek – különféleképpen – még be nem gyógyult sebeket ejtettek, és zavarokat keltenek, mégpedig oly módon, hogy maga a jelölt sem ismeri őket tényleges mélységükben, sőt gyakran külső okokkal magyarázza, így a lehetősége sincs meg tehát, hogy megfelelőképpen szembenézzen velük.²⁰

¹⁸ Vö. *Optatam totius*, 11., *AAS* 58 (1966) 720–721.

¹⁹ Vö. II. Vatikáni Zsinat: *Gaudium et spes* lekipásztori konstitúció az egyházzól a mai világban (1965. december 7.), 10., *AAS* 58 (1966) 1032–1033.

²⁰ E kijelentések jobb megértése érdekében érdemes idéznünk II. János Pál pápa alábbi megállapításait: „Az ember tehát magában hordozza az örök élet csíráját és a meghívást, hogy a transzcendentális értékeket magáévá tegye; belülről azonban sebezhető marad, és drámai módon ki van téve annak a veszélynek, hogy elhibázza saját hivatását azon hártások és nehézségek miatt, amelyekkel egzisztenciálisan találkozik egyrészt a tudatosság szintjén, ahol az erkölcsi felelősség szerepet játszik, másrészt a tudatalatti szintjén, ez pedig történhet a szokványos pszichikai életben, illetve olyan nem számottevő vagy mérsékelt pszichopatologikus sérülések kísérete pszichikai életben, amelyek nem befolyásolják lényegileg a személynek a transzcendens, felelősséggel választott eszményekre irányuló szabadságát” – *Allocuzione alla Rota Romana* [Beszéd a Rota Romanához] (1988. január 25.), *AAS* 80 (1988) 1181.

Irányelvek pszichológiai szakemberek igénybevételéhez...

Nyilvánvaló, hogy mindez jelentősen akadályozhatja előrehaladását a papságra felkészítő képzés menetében.

*Si casus ferat*²¹ – vagyis rendkívüli esetekben, ha különleges nehézségek merülnek fel –, a pszichológiai tudományokban jártas szakemberhez való fordulás, mind a szemináriumba való felvételt megelőzően, mind a képzés során, segítheti a papjelöltet az említett sebek begyógyulásában, hogy egyre szilárdabban és mélyebben magáévá tudja tenni belsőleg Jézusnak, a jó pástornak, az Egyház fejének és jegyesének életstílusát.²²

A papjelölt személyiségének kifogástalan értékelése érdekében a szakember folyamodhat elbeszélgetéshez, vagy tesztet tölthet ki, de mindig csak a jelölt tájékoztatása után, annak előzetes, kifejezett és szabad beleegyezésével.²³

Mivel különlegesen kényes kérdéstről van szó, a papnevelők nem alkalmazhatnak kimondottan pszichológiai vagy pszichoterapeutikus technikákat.

6. Hasznos, ha a rektor és a többi papnevelő számíthat a pszichológiai tudományok szakembereinek közreműködésére, akik viszont nem lehetnek tagjai a papképzést végző testületnek. Szükséges, hogy ezek a szakemberek rendelkezzenek sajátos szakértelemmel a hivatás kérdésében, és foglalkozásuk végzését képesek legyenek egybekapcsolni a Lélek bölcsességével.

Amikor kiválasztják a szakembereket, akikhez pszichológiai tanácsadásért fordulhatnak, fontos, hogy minél jobban biztosítva legyen a szakmai segítség összhangja a papjelöltek erkölcsi és spirituális képzésével, ne támadjanak káros zavarok és ne történjenek nézeteltérések. Ezért figyeljenek arra, hogy nem elég, ha megbízható emberi és spirituális érettségüknél fogva kiemelkedő emberekről van szó, hanem az is szükséges, hogy olyan antropológiai keretben gondolkodjanak, amely egyértelműen osztja az emberi személy, a szexualitás, a papi hivatás és a papi nőtlenség keresztény felfogását. Segítségnyújtásuk vegye figyelembe az ember misztériumát, mely az Istennel folytatott személyes dialógusba ágyazódik, ahogyan arról az Egyház gondolkodik.

²¹ Vö. *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, 39; PÜSPÖKI KONGREGÁCIÓ: *Apostolorum Successores. Directorio per il ministero pastorale dei vescovi* [Direktórium a püspökök pásztori szolgálatához] (2004. február 22.), 88.

²² Vö. *Pastores dabo vobis*, 29/d, AAS 84 (1992) 704.

²³ Vö. SZERZETESÉK ÉS VILÁGI INTÉZMÉNYEK KONGREGÁCIÓJA: *Istruzione sull'aggiornamento della formazione alla vita religiosa* [Rendelkezés a szerzetesi képzés megújításáról] (1969. január 6.), 11. III. §, AAS 61 (1969) 113.

Ott, ahol nem állnak rendelkezésre ilyen szakemberek, gondoskodni kell sajátos kiképzésükről.²⁴

A pszichológiai tudományok által nyújtott segítségnek bele kell illeszkednie a jelölt átfogó képzésének keretébe, így nem akadályozza, hanem különösen is biztosítja a spirituális kísérés pótolhatatlan értékének védelmét. A spirituális kísérésnek pedig az a feladata, hogy megtartsa a jelöltet a felszentelt szolgálat igazsága felé való irányultságában úgy, ahogyan azt az Egyház értelmezi. Az a hívő léggör, amelyet az imádság, az Isten igéjén való elmélkedés, a teológiai tanulmányok és a közösségi élet nyújtanak, alapvető fontosságú az Istentől kapott meghívásra adandó nagylelkű válasz megérleléséhez, és lehetővé teszi, hogy a jelölt helyes módon fogja fel a pszichológiai szakemberek igénybevételének értelmét és beépítését hivatásának alakulásába.

7. A pszichológiai tudományok szakembereinek igénybevételét az egyes országok papképzési szabályzatában, valamint az egyes szemináriumokban az illetékes ordinárius, a szerzetesi növendékházakban pedig az illetékes nagyobb előjáró által a jelen dokumentumban lefektetett alap- és irányelvekhez hűségesen és azokkal összhangban szabályozni kell.

a) A hivatás kezdeti megítélése

8. Biztosítani kell a lehetőséget, hogy a papnevelő rögtön a jelölt szemináriumba való jelentkezésétől fogva alaposan megismerhesse annak személyiségét, tulajdonságait, képességeit, készségeit, erőtartalékait és esetleges különféle sérüléseit, felmérve azok természetét és mélységét.

Nem szabad elfelejtkezni arról, hogy a jelöltek némelyike hajlamos lehet gyengeségeinek lebecsülésére vagy letagadására: nem említik a nevelőknek valamelyik súlyos problémájukat, mert félnek attól, hogy nem értik meg és nem fogadják el őket. Így kevésbé reális várakozásokkal tekintenek saját jövőjükre. Ezzel szemben vannak olyan jelöltek is, akik inkább arra hajlanak, hogy eltúlozzák nehézségeiket, és hivatásfejlődésük szempontjából leküzdhetetlen akadálynak tekintik azokat.

²⁴ Vö. II. JÁNOS PÁL: „Helyénvaló, hogy hozzáértő pszichológusokat készítsenek fel, akik színvonalas tudományosság mellett összekapcsolják az életről és a papi hivatásról alkotott keresztény felfogás mély megértését, s ezáltal képesek hatékony segítséget nyújtani az emberi és a természetfeletti dimenzió szükséges integrálásához.” – *Discorso ai partecipanti alla Sessione Plenaria della Congregazione per l'Educazione Cattolica* [Beszéd a Katolikus Nevelési Kongregáció Plenáris Ülésének résztvevőihöz] (2002. február 4.), 2., AAS 94 (2002) 465.

Azoknak az esetleges problémáknak az idejében történő felismerése, amelyek akadályt jelentenének a papságra készüléskor, csak nagy haszonnal járhat mind az illető személy, mind pedig a papképzést végző intézmények és az Egyház számára. Ilyen problémák: a szélsőségesen erős érzelmi függés, a túlzott agresszivitás, az elégtelen képesség ahhoz, hogy hűséges legyen a vállalásaihoz, továbbá hogy derűs, nyitott, bizalomra épülő és együttműködésre kész kapcsolatot alakítson ki társaival és az elöljárókkal, valamint a zavart vagy még nem kellően meghatározott szexuális identitás.

A hivatás kezdeti megvizsgálásakor a pszichológiai tudományok szakértőinek segítségével elsősorban és kifejezetten a diagnózis felállításában lehet szükség, amennyiben pszichikai rendellenességek meglétének gyanúja merül fel. Ha úgy látják, hogy terápiát kell igénybe venni, arra még a szemináriumba vagy a szerzetesi növendékházba való felvételt megelőzően kell sort keríteni.

A szakemberek abban is hasznos segítséget nyújthatnak a papnevelőknek, hogy megállapítsák a jelölt sajátos igényeinek megfelelő, személyre szabott képzési folyamatot.

Amikor felméri annak lehetőségét, hogy valaki hűségesen és örömmel élje meg a nötlenség karizmáját mint életének teljes odaadását, Krisztushoz, az Egyház fejéhez és pásztorához hasonlóan, nem elég arról megbizonyosodni, hogy képes-e tartózkodni a szexuális cselekedetektől, hanem a Kongregációnk által kiadott szempontok szerint azt is meg kell állapítani, hogy milyen a szexuális irányultsága.²⁵ Az Isten országáért vállalt tisztaság ugyanis sokkal több, mint a szexuális kapcsolat pusztán nem léte.

Az említett célkitűzések fényében bizonyos esetekben hasznos lehet a szakemberekkel való konzultáció.

b) A felvétel utáni képzés

9. A képzés időszakában a pszichológiai tudományok szakembereinek igénybevétele nemcsak abban segíthet, hogy az esetleges krízishelyzetekre megoldást találjanak, hanem abban is, hogy támogassák a papnövendéket az emberi és erkölcsi erényekkel való biztonságosabb felvértezetté válás felé vezető úton, továbbá

²⁵ Vö. KATOLIKUS NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ: *Istruzione circa i criteri di discernimento vocazionale riguardo alle persone con tendenze omosessuali in vista della loro ammissione al seminario e agli Ordini Sacri* [Rendelkezés azokról az ismérvekről, amelyek a homoszexuális hajlamokkal rendelkező személyek hivatásáról való döntéshez szükségesek, a szemináriumba való felvételük és a szent rendek felvételére való bocsátásuk tekintetében] (2005. november 4.), AAS 97 (2005) 1007–1013.; magyarul: www.magyarokurir.hu/?m_op=view&id=7668 [2009. 03. 26.]

hogy egyre mélyebben megismerje saját személyiségét, végül pedig hogy le tudja küzdeni vagy legalább fel tudja lazítani a benne működő pszichikai ellenkezéseket a képzéshez kapcsolódó kívánalmakkal szemben.

Ha jobban tudja kezelni nemcsak a gyöngeségeit, hanem emberi és spirituális erősségeit is,²⁶ képes lesz kellő tudatossággal és szabadsággal Istennek szentelni magát, felelősen önmaga és az Egyház iránt.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni ugyanakkor azt a tényt sem, hogy az elérhető keresztény és hivatásbeli érettség – még ha pszichológiai szakemberek segítik is, akik a keresztény élethivatás antropológiájának adatai szerint tájékozódnak, és a kegyelem kíséri munkájukat – sosem lesz problémáktól és feszültségektől mentes. Ezek a problémák és feszültségek pedig belső önfegyelmet, áldozatos lelkületet, a gondok és a kereszt elfogadását,²⁷ valamint a kegyelem pótolhatatlan segítségére való ráhagyatkozást igénylik.²⁸

10. A képzés menetét meg kell szakítani, ha igyekezete, illetve a pszichológus vagy a pszichoterápia támogatása ellenére a papnövendék továbbra is képtelenek mutatkoznak, hogy reálisan – a személyiségfejlődés fokozatosságát is figyelembe véve – szembenézzen súlyosan éretlen tulajdonságaival (erős érzelmi függés, kapcsolataiban a szabadság jelentékeny hiánya, szélsőségesen merev gondolkodásmód, megbízhatatlanság, bizonytalan szexuális identitás, mélyen gyökerező homoszexuális hajlamok stb.).

Ugyanez érvényes abban az esetben, amikor nyilvánvalóvá válik, hogy valakinek a tisztaság nőtlenségben történő megélése érzelmeinek és emberi kapcsolatainak egyensúlyát felborító terhet jelent.

IV. SZAKMAI VIZSGÁLATOK KÉRÉSE ÉS A JELÖLT MAGÁNSZFÉRÁJÁNAK TISZTELETBEN TARTÁSA

11. Az Egyháznak jogában áll kiválasztani azokat a személyeket, akiket alkalmasnak ítél a lelkipásztori szolgálatra, továbbá az Egyháznak joga és kötelessége ellenőrizni a megkövetelt tulajdonságok meglétét azokban, akiket a szent rend felvételére bocsát.²⁹

²⁶ Vö. *Orientamenti educativi per la formazione al celibato sacerdotale*, 38.

²⁷ Vö. *Pastores dabo vobis*, 48/d, AAS 84 (1992) 744.

²⁸ Vö. 2Kor 12,7–10.

²⁹ Vö. CIC 1025., 1051. és 1052. kán.; ISTENTISZTELETI ÉS SZENTSÉGI FEGYELMI KONREGÁCIÓ: *Carta circular* Entre las más delicadas a los *excelentísimos y reverendísimos señores obispos*

Irányelvek pszichológiai szakemberek igénybevételéhez...

Az Egyházi Törvénykönyv 1051. kánonjának 1. §-a előírja, hogy az egyházi rend felvételéhez szükséges tulajdonságok ellenőrzéséhez többek között vizsgálatot kell lefolytatni a jelölt fizikai és pszichés egészségi állapotáról.³⁰

Az 1052. kánon pedig elrendeli: a püspököknek ahhoz, hogy a felszenteléshez foghasson, morális bizonyossággal kell rendelkeznie a jelölt „pozitív érvekkel bizonyított” (1. §) alkalmasságáról, ha pedig azzal kapcsolatban alapos kétség merül fel, nem szabad felszentelnie az illetőt (vö. 3. §).

Ebből következik, hogy az Egyháznak joga van ellenőrizni – az orvostudomány és a pszichológia igénybevételével is – a jövőbeli papok alkalmasságát. A püspököknek vagy az illetékes eljárónak ugyanis nemcsak az a feladata, hogy vizsgálatnak vesse alá a jelölt alkalmasságát, hanem az is, hogy azt elismerje. A papnövendék nem hozakodhat elő a maga személyes feltételeivel, hanem alázattal és hálával el kell fogadnia azokat a szabályokat és feltételeket, amelyeket saját felelőssége szerint maga az Egyház megszab.³¹ Ezért ha kétely merül fel az alkalmassággal kapcsolatban, a szemináriumba vagy a növendékházba való felvétel olykor csak a személy pszichológiai megvizsgálását követően lehetséges.

12. A képzést végző intézménynek az a joga és kötelessége, hogy megszerezze a szükséges ismereteket a jelölt alkalmasságának ésszerű megítéléséhez, nem sértheti a személynek sem a jó híréhez, sem a magánszférája védelméhez való jogát, miként azt az Egyházi Törvénykönyv 220. kánonja előírja. Ez azt jelenti, hogy pszichológiai szaktanácsadáshoz csak a jelölt előzetes, kifejezett, tájékoztatás utáni és szabad beleegyezésével lehet fordulni.

A papnevelők biztosítsanak bizalomteljes légkört, hogy a jelölt képes legyen megnyílni és meggyőződéssel közreműködni a hivatás megvizsgálásában és kísérésében, hogy „személyesen elkötelezett és szívbeli együttműködést” tudjon tanúsítani.³² Megkívántatik tőle az őszinte és bizalommal teli megnyílás a képzésért felelős személyek előtt. Csak akkor kaphat segítséget azon a spirituális úton, amelyre ő maga lépett a szemináriumba való belépéssel, ha engedi, hogy a képzésért felelős személyek megismerjék.

diocesanos y demás ordinarios canónicamente facultados para llamar a las sagradas ordenes, sobre los escrutinios acerca de la idoneidad de los candidatos [Körlevél az egyházmegyei püspökökhöz és a szent rendekre bocsátásra kánonilag felhatalmazott ordináriusokhoz a jelöltek alkalmasságának megvizsgálásáról] (1997. november 10.), *Notitiae* 33 (1997) 495–506.

³⁰ Vö. *CIC* 1029., 1031. 1. § és 1041.1. kán.; *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, 39.

³¹ Vö. *Pastores dabo vobis*, 35/g, *AAS* 84 (1992) 715.

³² Uo. 69/b, *AAS* 84 (1992) 778.

Katolikus Nevelési Kongregáció

Az esetleges nézeteltérések tisztázása szempontjából fontos és gyakran meghatározó az a papnövendékek és papnevelők közötti légkör, amelyet az őszinteség és az áttetszőség jellemez, valamint azok az indítók és viselkedésmódok, amelyekkel a papnevelők közlik a jelölttel a pszichológiai szaktanácsadáson való részvételre vonatkozó javaslatukat.

El kell kerülni annak látszatát, hogy egy ilyesféle javaslat a szemináriumtól vagy a növendékházból való elbocsátás első lépését jelentené.

A papnövendék szabadon fordulhat olyan szakemberhez, akit a papnevelők által javasoltak közül választ, vagy olyanhoz, akit ő maga választ, a papnevelők pedig elfogadnak.

Lehetőség szerint mindig biztosítani kell a jelöltek számára, hogy szabadon választhassanak több szakember közül, akik megfelelnek az említett kívánalmaknak.³³

Ha a jelölt a képzést végző személyek indokolt kérése ellenére megtagadja, hogy pszichológiai konzultáción vegyen részt, semmiképpen ne erőltessék, és megfontoltan haladjanak tovább a hivatástisztázás útján a rendelkezésre álló ismeretek birtokában, szem előtt tartva az Egyházi Törvénykönyv már említett 1052. pontjának 1. §-át.

V. A KÉPZÉS FELELŐSEINEK KAPCSOLATA A SZAKEMBERREL

a) A külső fórum felelősei

13. A kölcsönös bizalom és a saját képzésében való együttműködés szellemében meg lehet kérni a jelöltet, hogy szabadon adja írásbeli beleegyezését, hogy a pszichológiai tudományok szakembere – szakmai titoktartás mellett – közölhesse a konzultáció megállapításait azokkal a papnevelőkkel, akiket maga a jelölt nevez meg. A papnevelők arra használják fel az így kapott információkat, hogy nagy vonalakban képet alkossanak a jelölt személyiségéről, s megfelelő javaslatokkal tudjanak előállni további képzése vagy a felszentelésre bocsátása szempontjából.

A jelenben és a jövőben egyaránt fordítsanak nagy gondot a jelölt magán- és férjének és jó hírének védelmére. A szakember véleményezéseihez kizárólag a képzés felelősei férhessenek hozzá, azzal a határozott és szigorú tilalommal, hogy egyedül a jelölt hivatásának tisztázása és képzése érdekében használhatják fel.

³³ Vö. a jelen dokumentum 6. pontjával.

b) A lelkipozíció sajátos jellege

14. A lelkipozícióra nem könnyű feladat hárul a hivatás – lelkiismeret terén is végzendő – tisztázásában.

Annak érvénye mellett, hogy a lelkipozíciót semmiképpen nem lehet sem felcserélni, sem helyettesíteni pszichoanalízissel vagy valamilyen másfajta pszichológusi segítségnyújtással, és hogy a lelki élet – ha nincsenek pszichikai természetű zárlatok³⁴ – magánál fogva elősegíti az emberi erényekben való növekedést, a lelkipozíció kerülhet olyan helyzetbe, hogy másképpen megválaszolhatatlan kérdések tisztázása érdekében pszichológiai konzultáció javaslatát – de sohasem kényszerítését – lássa szükségesnek, hogy vezetettjével nagyobb biztonsággal haladjon a hivatás tisztázásában és kísérésében.³⁵

Ha a lelkipozíció pszichológiai szaktanácsadást igényel, kívánatos a jelölt részéről, hogy ne csak a lelkipozícióját tájékoztassa a konzultáció eredményeiről, hanem a külső fórumot képviselő papnevelőt is, különösképpen, ha maga a lelkipozíció megkérte erre.

Ha a lelkipozíció úgy látja jónak, hogy közvetlenül a konzultációt végző szakembertől kapjon tájékoztatást, úgy járjon el, ahogyan az a külső fórumot képviselő papnevelők esetében a 13. pontban le van írva.

A pszichológiai konzultáció eredményeiből a lelkipozíció vonja le a megfelelő következtetéseket a hivatáskísérés őt megillető kérdéseiben, abból a szempontból is, hogy mit tanácsoljon a papnevelőknek: folytassa-e a tovább a papságra készülést, vagy inkább hagyjon fel vele.

c) A szakember segítsége a jelöltnek és a papnevelőknek

15. A szakember, ha felkérlik, segítse a jelöltet abban, hogy alaposabban megismerje önmagát, belső pozitív lehetőségeit és sebezhető oldalait. Abban is segítheti, hogy szembesítse a hivatással kapcsolatos eszményeit önnön személyiségével, és ösztönözheti a személyes, szabad és tudatos közreműködésre saját képzésében. A szakember feladata, hogy kellő tájékoztatást, használható szempontokat adjon a jelöltnek azokkal a nehézségekkel kapcsolatban, amelyekkel küszködik, és felvázolja, milyen lehetséges következményekkel járhatnak az életére és majdani papi szolgálatára vonatkozóan.

Miután megvizsgálta a jelöltet, a képzést végző személyek által rendelkezésére bocsátott információkat is figyelembe véve, a szakember fogalmazza meg megfigyeléseit – de csak a jelölt előzetes, írásos beleegyezésével –, hogy a papne-

³⁴ Vö. 20. lábjegyzet.

³⁵ Vö. *Pastores dabo vobis*, 40/c, AAS 84 (1992) 725.

velők megértsék, milyen személyiségtípussal állnak szemben, valamint azokat a problémákat, amelyekkel a jelölt küzd vagy meg kell küzdenie.

Azt is fejtse ki, hogy megítélése és illetékességi köre alapján előreláthatólag milyen lehetőségei vannak a jelölt személyiségfejlődésének. Ha pedig szükségesnek véli a pszichológusi segítségnyújtást, tegyen javaslatot annak mikéntjére.

VI. AZ ELBOCSÁTOTT SZEMÉLYEK, ILLETVE AKIK SZABADON ELHAGYTÁK
A SEMINÁRIUMOT VAGY A SZERZETESI NÖVENDÉKHÁZAT

16. Az Egyház előírásaival ellentétes felvenni szemináriumba vagy növendékházba olyanokat, akik elhagyták valamelyik szemináriumot vagy növendékházat – még kevésbé, ha elbocsátották őket – anélkül, hogy beszerezték volna róluk a kellő, főként a kilépés vagy az elbocsátás okaira vonatkozó információkat az illetékes püspököktől vagy nagyobb előjáróktól.³⁶

A korábbi papnevelőknek kimondott feladata, hogy pontos információkat nyújtsanak az új nevelőknek.

Azt is különösképpen tartsák szem előtt, hogy a papjelöltek gyakran azért hagyják ott a papnevelő intézetet, hogy megelőzzék a kényszerű elbocsátást.

Amikor egy papjelölt másik szemináriumba vagy növendékházba lép át, kötelessége tájékoztatni új papnevelőit a korábban végzett pszichológiai vizsgálatról. Csak a jelölt írásbeli, szabadon adott beleegyezésével juthatnak hozzá az új papnevelők a vizsgálatot lefolytató szakember véleményezését tartalmazó iratokhoz.

Ha úgy vélik, felvehetnek a szemináriumba olyan jelentkezőt, aki máshonnan történő elbocsátása után pszichológusi kezelésen vett részt, előbb, amennyire lehetséges, alaposan vizsgálják meg pszichés állapotát, kikérve többek között – az érintett írásos, szabad beleegyezésének megszerzése után – a szükséges információkat attól a szakembertől, aki kísérte.

Ha valaki, miután pszichológiai szakemberhez fordult, másik szemináriumba vagy növendékházba való felvételét kéri annak elfogadása nélkül, hogy a szakvéleményt az új papnevelők megkaphassák, nem szabad elfeledkezni arról, hogy a papjelölt alkalmasságának pozitív érvekkel kell bizonyítást nyernie a már em-

³⁶ Vö. CIC 241. kán. 3. §; KATOLIKUS NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ: *Istruzione alle Conferenze Episcopali circa l'ammissione in Seminario di candidati provenienti da altri Seminari o Famiglie religiose* [Rendelkezés a püspöki karok számára olyan jelöltek szemináriumba való felvételéről, akik más szemináriumból vagy szerzetescsaládból érkeznek] (1996. március 8.).

Irányelvek pszichológiai szakemberek igénybevételéhez...

lített 1052. kánon értelmében, így tehát alkalmasságát illetően nem merülhet fel semmiféle alapos kétség.

BEFEJEZÉS

17. Mindazok tehát, akik különböző címen részt vesznek a papképzésben, meggyőződéssel működjenek közre benne, és tiszteljék mindenkinek a sajátos illetékségi területét. A jelöltek hivatásának megítélése és kísérése legyen alkalmas arra, hogy „csak azokat vezessék a papságra, akik meghívást kaptak rá, a meghívottak pedig megfelelő felkészítést kapjanak, vagyis tudatos és szabad odaadással válaszoljanak a meghívásra, és engedjék, hogy egész személyüket lefoglalja Jézus Krisztus, aki a vele való meghitt életközösségre és az üdvözítő küldetésében való részvételre hívja őket”.³⁷

XVI. Benedek pápa 2008. június 13-án az alulírott bíboros prefektusnak adott audienciáján jóváhagyta a jelen dokumentumot, és engedélyezte annak közzétételét.

Kelt Rómában, 2008. június 29-én, Szent Péter és Pál apostolok főünnepén.

Zenon Grocholewski bíboros
a Katolikus Nevelési Kongregáció prefektusa

Jean-Louis Bruguès érsek
a Kongregáció titkára

(Tözsér Endre SchP fordítása)

³⁷ *Pastores dabo vobis*, 42/c, AAS 84 (1992) 730.